

Així com es vagi acostant el 30 d'abril augmentarà força el nombre de reportatges a diaris i revistes, de documentals televisius i de llibres que tinguin Adolf Hitler per protagonista. El setantè aniversari del seu suïcidi no passarà inadvertit. Perquè el personatge continua aixecant una fascinació estranya, tan certa com incomprendible.

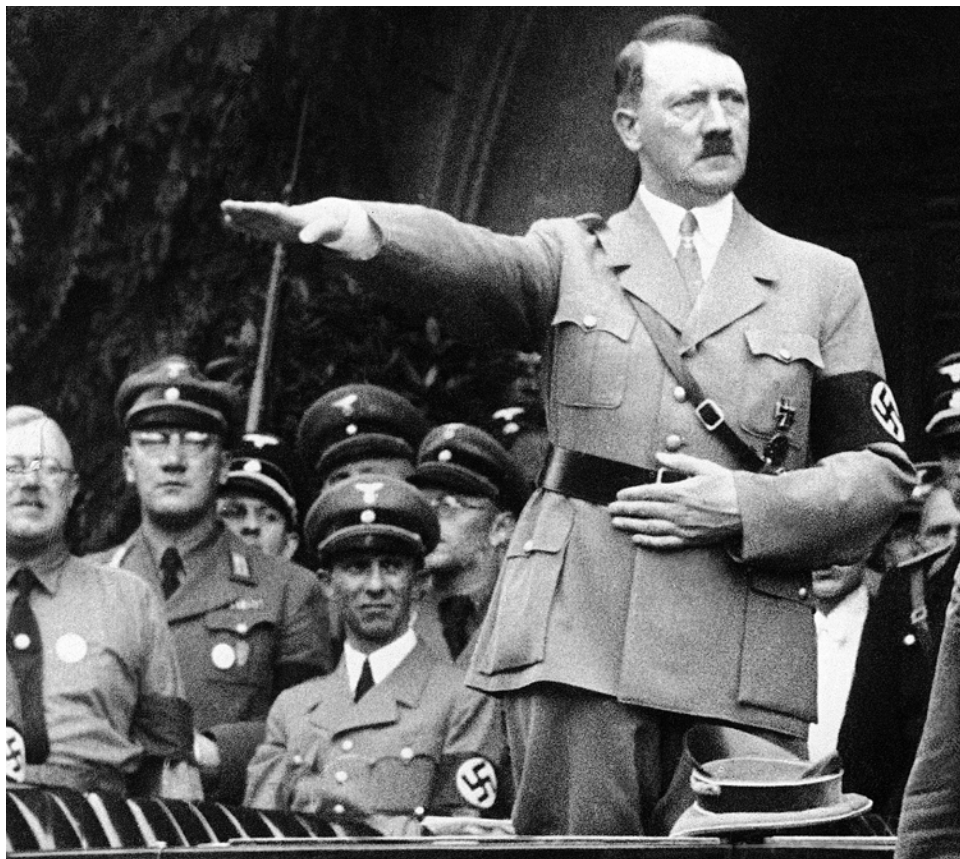
Amb el seu nom apareixen a Google 102 milions d'entrades. Molt per sobre de qualsevol altre dictador, malgrat que alguns el superaren en crueltat, assassinats massius i/o en la responsabilitat de guerres amb molts milions de víctimes.

Iossif Stalin, coetani seu, dictador comunista de l'URSS, fou el responsable d'uns 50 milions de morts, entre les persones que ordenà executar i les que moriren per les fams que provocà; sense comptar, és clar, els milions extra que caldria imputar-li entre els civils massacrats durant la invasió d'Alemanya el 1945 i els presoners militars que finaren als camps de concentració soviètics —entre 0,5 i 1,5 milions— durant i després de la guerra. Tanmateix, *només* té 34 milions d'entrades en el rànquing del cercador més universal.

Mao-Tse-tung —o Zhedong— és, per sobre de qualsevol altre membre del selecte club dels gran assassins de masses, el més gran, el mestre dels genocidis. Ell tot solet fou el responsable d'un nombre de morts que assoleix —segons les fonts— entre els 70 i els 90 milions. És el carnisser per excel·lència de la història de la humanitat, per sobre de Hitler, però tanmateix no passa del milió d'entrades a Google.

Així mateix, hi ha hagut règims polítics més letals que el nazi per al seu propi poble —o una part d'aquest, com era el cas dels jueus alemanys— com ara la delirant bogeria de Pol Pot —el nom real del qual era Salot Sar— que a Cambodja va fer assassinar en només quatre anys —1975/1979— més d'un terç dels 7,5 milions d'habitants del país; i tanmateix no passa dels 2 milions d'entrades al cercador d'internet.

Hitler va ser el principal responsable de la Segona Guerra Mundial, però tampoc en això de provocar conflictes molt sagnants és únic. La massacre de la Gran Guerra entre 1914 i 1918, la segona més sanguinària de la història, també té pares, tot i que ningú no en vol

L'any de Hitler

El 30 d'abril es compliran 70 anys del suïcidi d'Adolf Hitler, un sinistre personatge tan maleït com estranyament atraient.

ser. Tampoc es vol veure en Napoleó l'impulsor de la tercera època bèl·lica amb més morts a Europa. I, per descomptat, a Occident s'ha oblidat que per mor de les successives guerres de l'opi perpetrades per la Gran Bretanya contra la Xina es creà un caos violent tan gran en aquell país que durant uns vint anys, entre 1840 i 1860, en resultaren uns 60 milions de morts, més o menys igual que els que hi hagué com a conseqüència de la Segona Guerra Mundial...

Sobre el dictador nazi se sol dir, per una altra banda, que tenia una gran capacitat d'imantar, de ser estimat entre bona part de la població.

Tanmateix, n'hi ha hagut d'altres igual o més atractius per a les masses. Com l'italià Benito Mussolini, l'histriònic dictador meridional amb ínfulas imperials un tant ridícules, però que fou capaç d'apoderar-se, des del no res, del control absolut de l'Estat italià i ser el recipient d'una adoració popular majoritària durant 21 anys, nou més que els que governà el dictador nazi. Però no passa dels 14 milions d'entrades a Google.

En fi. Adolf Hitler va ser un assassí de masses, un il·luminat messiànic —però no boig— que impulsà un règim delirant que portà a una guerra quasi global amb

L'atracció de Hitler despertava fervor entre les masses que l'admiraven. Cada acte del partit, cada desfilada es convertien en una exaltació de la seva personalitat.

el resultat de molts milions de morts. Però, objectivament, no fou diferent d'alguns de la resta de dictadors per l'estil que puntegen la història de la humanitat. No obstant això, l'atracció que encara provoca és enorme. Molt per sobre de qualsevol altre. Potser perquè el refinament demostrat en el genocidi dels jueus, que va convertir en una activitat industrial freda, mecànica i tecnològica, no té paral·lel. I potser perquè, també, a base de ser vist un pic i un altre en fotos, reportatges, pel·lícules de cine i sèries de televisió, s'ha convertit en una icona. De l'horror, però una icona al cap i a la fi. Una icona que continua tenint tanta força que fins i tot el seu suïcidi, del qual aviat farà setanta anys, és avui negat per interpretacions recargolades i fantasioses.

El suïcidi. El 30 d'abril de 1945 Adolf Hitler se suïcidà en el seu búnquer de Berlín. Allà, sota terra, en el laberíntic refugi excavat davall la cancelleria des de la qual havia enviat Europa a la catàstrofe de la Segona Guerra Mundial, va viure els darrers mesos de la conflagració.

A principis d'aquell abril les tropes soviètiques entraven a la capital del Reich. Tot estava perdut. I el *Führer* ho sabia. És ver, com moltes fonts asseguren, que no volia acabar com el seu amic Benito Mussolini, el dictador italià detingut, afusellat i penjat cap per avall, juntament amb la seva amant Clara Petacci, per a l'escarni públic, el 28 d'abril. Però l'exemple d'*Il Duce* no va ser el detonant per llevar-se la vida. Fou, a tot estirar, un element més que reafirmà allò que ja havia decidit abans.

El dia del seu cinquanta-sisè aniversari, el 20 d'abril, va ser la darrera vegada que se'l va veure en públic. Són les famoses imatges, mil vegades vistes en els documentals televisius sobre la Segona Guerra Mundial i/o el nazisme, en què un home que pareix un ancià, amb la mà esquerra tremolant sense control, amb el coll i les solapes de l'abric aixecats, amb la gorra de plat encaixada en excés, intenta fer com si somrigués als joveníssims soldats als quals penja medalles patètiques. La propaganda pretenia que aquella filmació fos vista pel poble de Berlín com a exemple heroïc per instar tothom a la defensa de la capital del Reich davant de les ordes roges. Pura fantasia absurda. Perquè ja no quedaven cines on projectar les imatges i perquè en aquell moment l'imperi de la creu esvàstica es reduïa a només una part de la ciutat. El dictador sanguinari no era més que un record del que havia estat. "Sempre anava encorbat, tenia la cara inflada, d'un estrany color rosat... La mà esquerra li tremolava amb tanta violència que comunicava els espasmes a tot el seu cos. Un dia el vaig veure com intentava beure d'un tassó d'aigua i hagué de renunciar-hi perquè la mà li tremolava massa", citava un testimoni encausat en el judici de Nuremberg, recollit per David Solar a *La aventura de la Historia* l'any 2002.

El seu estat físic en els últims mesos era terrible. També patia espasmes a la cama esquerra i, de fet, pareixia que tot el seu cos tremolés sense control. A això, s'hi afegia que de resultes de l'atemptat sofert a Rastenburg el juliol de l'any anterior —el famós intent d'assassinar-lo per part de Klaus Von Stauffenberg, en l'anomenada Operació Valkiria que volia posar fi al nazisme i negociar la rendició amb els aliats— tenia afectat l'equilibri i patia marejos

continus a conseqüència dels danys a l'oïda que li produí l'explosió, de tal manera que no podia caminar recte, semblava un borratxo que no és capaç de posar un peu rere l'altre, i oferia una imatge física extremadament deteriorada i sense remei. Tot plegat, un aspecte desastrós que s'avenia a la perfecció amb el que quedava del seu imperi que havia d'haver durat mil anys.

Davant d'aquest panorama, en algun moment durant l'abril s'adonà que l'únic que li quedava per decidir era si es deixava agafar pels soviètics o se suïcidava. L'elecció va ser la coneguda. S'acomiadà el dia 29 de tots els que l'havien servit en el búnquer durant els últims mesos. "S'ha d'acceptar el destí com un home", els digué. Ordenà matar els seus tres cans i disposà tot el necessari per a l'acte final, que arribaria l'endemà.

Més o menys sobre el migdia del 30, després de ser informat de l'aproximació final de l'Exèrcit Roig, ja a escassos centenars de metres del búnquer, Hitler comunicà al fidel Joseph Goebbels que aquella mateixa tarda posaria fi a la seva vida. Ordenà al major de les SS Otto Günsche, un ajudant de camp, que s'encarregués de comprovar la seva mort, i la d'Eva Braun, a qui havia convertit en esposa uns dies abans allà mateix, al búnquer. Un pic que confirmés que eren cadàvers els havia de fer treure al jardí de la cancelleria, on s'havia d'assegurar que dos soldats els banyessin amb 200 litres de benzina, preparada a tal fi, i els calessin foc. Així no quedaria res. "No vull que el meu cadàver sigui exposat a un circ o un museu de cera de Moscou", digué a Günsche, el qual morí a Alemanya el 2003: durant més de mig segle fou la principal font per conèixer què passà els últims dies de Hitler.

La dona de Goebbels, Magda, fascinaada pel *Führer*, intentà desesperadament que no es matés. "No la vull rebre", fou la lacònica resposta del dictador quan un ajudant de cambra li transmeté la petició de veure'l per assegurar-li que podien resistir encara més. Poc després, ella procedia a assassinar els seus sis fills —tots amb nom començat per hac, en homenatge a Hitler— i es matava juntament amb el seu home.

Cap a les dues i mitja de la tarda el cap del nazisme dinà, poc, d'espaguetis amb salsa, amb Eva Braun. La qual acceptà

el fatal destí que l'esperava al cap de no res, malgrat que tenia només 33 anys, amb la mateixa submissió que va retre a Hitler d'ençà que el conegué quan en tenia 17. Eva no va ser l'única dona que tractà sentimentalment el fanàtic líder. El dictador sempre s'interessà per dones joves. Entre d'altres, va conviure un any i busques amb una neboda seva que acabà oficialment suïcida. Però malgrat aquestes conegudes parelles, sempre s'ha especulat amb la seva sexualitat. De fet, la revista *Sapiens* de juliol de 2013 assegurava que Eva i Adolf "mai no van arribar a dormir junts".

Després de dinar, un grup de col·laboradors civils i militars de baix rang reclamaren la presència de Hitler. En sortir de l'habitació li reteren un homenatge improvisat en el passadís. Els agrai el gest i es retirà de bell nou.

En un moment indeterminat entre les 15.30 i 16 hores el matrimoni se suïcidà. Braun moria víctima del cianur que ingerí mossegant una càpsula plena d'aquest verí. Hitler va fer el mateix però alhora es pegà un tir al cap.

Tot seguit es posà en marxa el protocol decidit. Enmig de l'ofensiva final dels soviètics, els dos cossos cremaren durant una bona estona. En apagar-se el foc, "en un estat completament consumits, carbonitzats, reduïts al mínim i inidentificables", tal com els testimonis asseguraren als serveis secrets rojos, foren enterrats. Possiblement, per comprensibles raons de la pròpia seguretat física, els soldats encarregats de la missió –segons el que diu Solar sobre les últimes hores de Hitler– els soterraren de pressa, o sigui no massa profundament, a la zona més pròxima d'allà on foren cremats, en un forat deixat per un dels nombrosos impactes de l'artilleria. Com que el càstig de la zona per part dels canons soviètics fou encara intens durant les 24 hores següents, és possible que els cossos rebessin bombes que els destrossessin encara més.

Llegenda. Els invasors es torbaren 48 hores a prendre tota la zona de la cancelleria del Reich i, per tant, també el búnquer. Va ser un destacament especial del servei secret de Stalin, que havia arribat a Berlín el mateix dia del suïcidi amb la missió de localitzar i fer-se càrrec viu o mort de Hitler, el que s'encarregà de rebre la rendició dels

1. El setantè aniversari del suïcidi del gran orador que fou Adolf Hitler no passarà despercebut. **2.** Última imatge coneguda de Hitler, el 20 d'abril de 1945, pocs dies abans del seu suïcidi. **3.** L'exèrcit roig va reduir a ruïnes tot el centre de Berlín amb la intenció de no deixar res que recordés el nazisme.

membres de les instal·lacions soterrades del *Führer*. Tots el presoners foren interrogats per saber què havia passat amb el dictador nazi. Per ordre directa del dictador comunista, l'operació fou declarada secreta i, consegüentment, no informaren els seus aliats, ni tan sols els caps militars propis. No fou fins el 5 de juny quan es limitaren a assegurar

als nord-americans, britànics i francesos que tenien les proves del suïcidi.

Tanmateix, al cap de quatre dies, el cap militar roig, Júkov, negà en una conferència de premsa que haguessin identificat les despulles de la primera parella del nazisme i fins i tot insinuà que Hitler podria haver fugit de Berlín. Per afegir encara més confusió, el

comandant soviètic de l'ocupació de la capital del Reich, Nikolai Berzarin, assegurà que el cap nazi "possiblement" es trobés amagat en aquell moment en algun lloc, "com Espanya", esperant una destinació segura a la qual fugir.

Malgrat l'estranya actitud dels soviètics, els aliats decidiren donar per bona la mort de Hitler per suïcidi. Però per les esclatxes de la versió oficial es filtraren en els mesos i anys següent opinions d'alts comandament militars i d'intel·ligència que ho posaven en dubte. Així, qui havia estat cap del Servei d'Intel·ligència de les forces armades dels Estats Units a Berlín, William F. Heimlech, va declarar el 1949 davant d'un grup de periodistes que "francament, crec que no és mort". La United Press assegurava ja a l'octubre de 1945 que el comandant general en cap de les forces aliades Dwight D. Eisenhower havia passat de creure "al principi que havia mort" a pensar, després dels mesos transcorreguts, que "hi ha raons per creure que continua viu".

Aquestes i d'altres opinions per l'estil ferer créixer com l'escuma la teoria que en realitat Hitler i Braun no s'havien su-

ïcidat i que en el seu lloc uns dobles seus foren assassinats, cremats i enterrats. Animava la idea que tot d'una després d'acabada la guerra els serveis d'intel·ligència aliats detectaren com el Vaticà, Espanya, Síria i Egipte facilitaren a través de l'anomenada xarxa Odessa la fugida de molts criminals de guerra nazis cap a refugis sud-americans, especialment Argentina i Xile. Se suposà que el *Führer* podria haver fugit per aquestes rutes.

Quan el 1955 el govern soviètic va confirmar oficialment que havia comprovat l'autenticitat de les despulles de Hitler, les teories alternatives no pararen. Les quals s'alimentaren durant anys del fet que Moscou mai no va mostrar cap evidència irrefutable.

Segons les versions oficials russes que actualment es donen per bones, seguint les fonts dels arxius oficials soviètics, la intel·ligència roja dependent del Kremlin, el NKVD –Naródný Komissariat Vnútrennij Del o Comissariat del Poble per a Afers Interns–, antecedent del famós KGB –Komitet Gosudárstvennoy Beropásnosti o Comitè per a la Seguretat de l'Estat–, és a dir

la policia política de Stalin, va amargar fins i tot al cap de les tropes d'invasió soviètiques, general mariscal Gregori Júkov, tot l'operatiu per aconseguir les despulles, les quals foren traslladades secretament a una zona propera a la ciutat de Magdeburg, on les enterraren. Segons aquestes versions, considerades les oficials, el 1970 van ser exhumades, destruïdes per evitar el pelegrinatge de seguidors, i el crani va ser traslladat a Moscou.

Ningú mai no ha pogut localitzar les restes òssies del cap del dictador nazi a la capital russa. Excepte un tros d'un os parietal amb la identificació "Hitler". El problema fou que, quan el 2009, les autoritats russes donaren permís a un equip de la Universitat de Connecticut perquè el sotmetessin a una anàlisi d'ADN, el resultat fou que corresponia a una dona menor de 50 anys i no a un home de 56.

A partir d'aleshores, quasi no cal ni dir-ho, les teories de la conspiració han reviscolat força. Nous llibres asseguren que va viure amagat, sota una altra identitat, amb Eva Braun, a Argentina, Brasil, Paraguai, Xile... Però cap no en dóna una prova irrefutable. En realitat totes aquestes narracions alternatives no passen de ser meres elucubracions producte de l'estranyament irresistible atracció que Hitler i el seu mite continuen aixecant arreu. És gairebé impossible –deixem l'esclatxa justa per no desfer del tot el misteri– que tants de testimonis directes dels darrers moments del dictador nazi –administratives, secretàries, soldats, majordoms, assistents, etcètera–, i molt especialment el d'Otto Günsche, el seu ajudant de camp que l'assistí fins al moment de la voluntària mort i posteriorment s'encarregà de supervisar la cremació dels cadàvers, donessin la mateixa informació un pic i un altre als soviètics primer i, més tard, a tots els serveis d'intel·ligència aliats occidentals, a més d'entrevistes a mitjans de comunicació en els anys posteriors, sense incórrer mai en cap contradicció. No és creïble que mentissin. Però tant se val. És molt més atraient l'enigma, la conspiració i la realitat paral·lela.

I més que ho serà així que s'apropi el setantè aniversari del suïcidi.

Miquel Payeras